

Latvijas Dizaina padome
2025.gada 15.janvārī plkst.15.00, Kultūras ministrijas Lielajā zālē un attālināti MS Teams

Protokols Nr. 1/2025

Piedalījās (klātienē): K.Kalniņa, M.Liepa-Zemeša, I.Kupča, A.Līdaks, I.Kalēja, I. Elere, I.Erele, Z.Saulīte, Dz.Purviņa. Attālināti: D.Danosa, A.Skudra, B.Hermansone, G.Zariņa.

Vadīja: Karine Kalniņa

Dienaskārtība:

1. Eiropas Savienības fondu atbalsts kultūrai (2028-2034), Latvijas prioritātes. Prezentācija un diskusija. / Prezentē -Zanda Saulīte, KM.
2. Dizaina padomes rīcības plāna prioritātes 2025.gadam. Jautājums par padomes darbu, sēžu regularitāti un citiem jautājumiem.
3. Kilograms kultūrai – dizaina un arhitektūras nominācijas neesamība. Turpmākā rīcība.
4. Jaunumi un citi jautājumi.

Z.Saulīte prezentē ES plānoto fondu atbalsta programmas kultūrai daudzgadu budžeta ietvarā (2028.-2034).

ES daudzgadu budžeta mērķi:

- ES konkurētspēja globālajā tirgū
- Ekonomiskā un sociālā kohēzija, ar skatu par ietekmi uz nākamajām paaudzēm
- Ilgtspējīga izaugsme, vienlaikus risinot klimata pārmaiņas un vides jautājumus
- Digitālā (MI) un zaļā pārkārtošanās
- Drošība un aizsardzība
- ES paplašināšanās

Latvijas ilgtermiņa mērķis: "No ES atbalsta saņēmējvalsts uz donorvalsti"

- Šobrīd Latvija no ES budžeta saņem vairāk nekā iemaksā;
- Mērķis līdz 2035. gadam panākt Latvijas IKP divkāršošanos līdz 83 miljardus euro;
- Būtiski investēt produktivitātes celšanā, cilvēkkapitālā, klimata un enerģētikas mērķu sasniegšanā;
- ES drošība caur reģionālo attīstību ar īpašu uzsvāru uz ES Austrumu robežas; sociālekonomiskās situācijas uzlabošanu gan pierobežā, gan Latvijā.

Kultūras ministrijas intereses daudzgadu budžeta kontekstā:

- **Kultūras procesi, kino un radošās industrijas:** stiprināt programmas, kas atbalsta kultūru un radošās industrijas, (piemēram, "Radošā Eiropa");
- **Mediju atbalsts:** nodrošināt ES finansējumu, lai mazinātu dezinformāciju, veicinātu pētniecisko žurnālistiku un medijpratību;
- **Digitālā attīstība:** ieguldījumi, kas veicina mediju, kultūras un kino sektora digitālo pārkārtošanos;
- **Ilgtspējīga attīstība:** ieguldījumi, kas veicina zaļo pārkārtošanos, īpaši kultūras un radošo nozaru ietvaros;
- **Sociālā iekļaušana.**

Kultūrpolitikas ietvars

Kultūras resursiem arvien būtiskāka nozīme inovāciju, labbūtības, veselības, mūžizglītības un sociālā kapitāla attīstībā, sabiedrības noturības un demokrātijas vērtību stiprināšanā

- **Līdzdalība un iesaiste** kultūras norisēs (kultūrvietu attīstība Rīgā reģionos un esošo kultūras institūciju atvērtība jaunām auditorijām), Sociālā **iekļaušana**, dialogs ar mazaizsargāto sabiedrības daļu;
- Kultūras pakalpojumu un infrastruktūras **pieklūstamība**;
- **Ilgspējīgi ieguldījumi** kultūras jomas cilvēkresursu attīstībā un kultūras infrastruktūras modernizācijā;
- Kultūras **nozares noturība** (darba vietu saglabāšana un jaunu darba vietu radīšana);
- Auditorijas vajadzību analīze, izpratne, **auditorijas attīstība**.

Z.Saulīte atzīst, ka diemžēl nākamajā fondu plānošanas periodā (2028-2034) nav labvēlīga situācija kultūras finansējumam, jo kā globālās prioritātes tiek izvirzītas drošība reģionā, sabiedrības noturētspēja. Uzsver, ka nozaru padomēm ir svarīgi izvērtēt un izdiskutēt savas nozares intereses un prioritātes plānoto ES fondu atbalsta programmu ietvarā (līdz jūnija vidum). Vasarā ir iecerēts Eiropas valstu kultūras ministriem sagatavot kopīgu vēstuli ES komisijai ar priekšlikumiem, tādēļ tiek sagaidītas arī diskusijas nozarēs un priekšlikumi no nozarēm.

Ir būtiski godīgi izvērtēt tos šķēršļus un iemeslus, kas līdz šim nav strādājis dizaina uzņēmējdarbības jomā (to fiksēt arī protokolā vai kopā ar sniegtajiem priekšlikumiem). Nākamajā periodā – finansējums radošo industrijām inkubatora atbalstam tiks sapludināts kopā ar citām programmām, līdz ar to tas saņems mazāk finansējuma. Būtiski ir visās programmās domāt, kā ar citu ES fondu programmu starpniecību varētu integrēt atbalstu dizaina nozarei, piemēram, atbalsts jaunajām tehnoloģijām, kas saistītas ar dizainu, kā arī, piem., ES fondu programmās liels uzsvars tiek likts uz izglītības un kompetenču centriem, ko arī varētu izmantot kā iespēju jaunu produktu izstrādei.

Z. Saulīte uzsver, ka ir jābūt pro-aktīviem, un paralēli ir svarīgs atbalsts dizainam arī politiskā līmenī. Jāsaprot arī tās ES fondu atbalsta programmas, kur tiek paredzēts atbalsts uzņēmējdarbībai un tādējādi jāmeklē atbalsta iespējas arī dizainam.

I.Elere uzsver investīciju nozīmi arī veselības un labbūtības jomā, jo dizains ir līdzdalīgs arī veselības un aprūpes pakalpojumu jomā.

I.Erele atzīst, ka būtiski ir jau laicīgi zināt tos ES politikas plānošanas dokumentus, kuros būtu nepieciešams ielobēt dizainu. Atzīst, ka diemžēl no LIAA nesaņem kritērijus atbalsta programmām izstāžu kopstendiem.

D.Danosa norāda, ka citām ministrijām nav politikas dizaina jomā. Vēlreiz atgādina par datu un statistikas nepieciešamību, lai spētu argumentēti pārliecināt.

Z.Saulīte atgādina, ka būtu svarīgi rosināt pārskatīt Viedās specializācijas (RIS 3) stratēģiju, un ja tas ir iespējams, tad lobēt kā vienu prioritārajām jomām arī dizainu.

I.Erele akcentē nepieciešamību publiskajos iepirkumos iekļaut atbilstošus kritērijus, lai varētu iepirkt kvalitatīvu dizainu.

Z.Saulīte valsts var radīt vadlīnijas, kā iepirkt dizainu publiskajos iepirkumos.

M.Liepa- Zemeša stāsta, ka Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un dizaina institūts ir iecerējis izstrādāt izglītojošu ievadkursu dizainā, kas tiktu piedāvāts apgūt visu RTU specialitāšu studentiem.

Diskusijas secinājumi :

1. Nepieciešams izstrādāt vadlīnijas dizaina iepirkumam kontekstā ar Publisko iepirkumu likumā noteikto regulējumu.
2. Viedās specializācijas stratēģijā (RIS 3) dizaina kā vienas no prioritārajām jomām lobēšana.
3. Izvērtēt esošajās ES fondu atbalsta programmās (2025.-2026.g.) kritērijus, kas ir izslēdzoši dizaina uzņēmumiem.

Sēdē no plānotajiem tika izskatīts tikai pirmais jautājums. Tika nolemts turpināt darbu pie jautājuma par dizaina nozares vajadzību definēšanu ES atbalsta fondu daudzgadu budžeta kultūrai ietvarā.

Protokolēja: Dzintra Purviņa.

Sanāksmes vadītāja: Karine Kalniņa